

Huomioitavat luontoarvot suunnistus- tapahtumissa

Suomen
Suunnistusliitto

Johdanto

Tämä dokumentti on tarkoitettu ohjeistukseksi suunnistuskilpailun järjestäjille luonnonsuojelualueiden ja kilpailualueen luonto- ja kulttuuriperintöarvojen huomioon ottamisesta. Dokumentin liitteessä on listattu hyödyllisiä linkkejä, joiden avulla voi perehtyä teemaan laajemminkin.

Kilpailumaaston valintavaiheessa on tärkeää selvittää alueen mahdolliset luonnonsuojelualueet sekä muut luonto- ja kulttuuriperintöarvot, joilla saattaa olla vaikutusta tapahtuman järjestämiseen ja ratasuunnitteluun. Luonnonsuojelualue ei välttämättä estä suunnistustapahtuman järjestämistä, mutta sen hyödyntäminen edellyttää useimmiten lupaa Metsähallitukselta tai Lupa- ja Valvontavirastolta, sekä luontoarvojen huomioon ottamista järjestelyissä ja ratasuunnittelussa. Yksityisillä luonnonsuojelualueilla tarvitaan luonnollisesti myös maanomistajan lupa.

Luontoarvojen selvittämiseen ja luvan hakemiseen tulee varata riittävästi aikaa. Mahdollinen lupa saattaa myös sisältää erilaisia rajoituksia tapahtuman toteutukselle. Ratkaisuun alueen soveltuvuudesta tapahtumaan vaikuttavat suunnistuskilpailun koko, ajankohta ja luonnonsuojelualueen arvot, joiden perusteella alue on suojeltu. Myös ratasuunnitteluvaiheessa voidaan ja on tärkeää huomioida kilpailualueen luonto- ja kulttuuriperintöarvot. Lähtökohtaisesti suunnistustoiminta on jokaisenoikeutta, mutta tapahtumien järjestäminen ei sitä ole.

Luonnonsuojelualueet suunnistustapahtumissa

Luonnonsuojelualueilla on toisistaan poikkeavia rauhoitussäännöksiä. Luonnonpuistot ovat tiukimmin suojeltuja, ja niissä liikkuminen on yleensä kokonaan kiellettyä lukuun ottamatta mahdollisia kulkuväyliä. Myös muilla suojelualueilla voi olla liikumisrajoituksia. Tapahtuman soveltuvuus luonnonsuojelualueelle arvioidaan tapauskohtaisesti alueen suojelun perusteena olevien luontoarvojen, suunnistustapahtuman koon ja sen ajankohdan perusteella. Tapahtuman toteuttamiselle saatetaan asettaa joitakin rajoituksia. Yksityismailla sijaitsevien suojelualueiden rauhoitussäännökset saattavat vaihdella paljonkin. Osalle alueista on perustamissäädöksessä tai -päätöksessä jo asetettu maastokilpailujen ja -harjoitusten kieltö.

Valtion mailla alueiden käytön suostumuksista vastaa Metsähallitus, suojelualueiden osalta Metsähallituksen Luontopalvelut. Valtion mailla sijaitsevien suojelualueiden sijainnin voi tarkistaa mm. <https://retkikartta.fi/> -karttapalvelusta. Luvan hakijan ei tarvitse tietää, onko kyseessä suojeltu vai metsätalouskäytössä oleva alue, haku tehdään täyttämällä tapahtumailmoituslomake Metsähallituksen internet-sivulla osoitteessa <https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/luvat/tapahtumien-jarjestaminen/>.

Tapahtuman soveltuminen alueelle arvioidaan tapauskohtaisesti luonnonsuojelulain, suojelualueen rauhoitussäännösten ja suojeltavien luonto- ja kulttuuriperintöarvojen perusteella. Yksityismailla sijaitsevilla suojelualueilla luvat haetaan luonnollisesti maaomistajalta, minkä lisäksi tarvitaan lupa rauhoitussäädöksiä tulkitsevalta Lupa- ja valvontavirastolta. Yksityisten suojelualueiden sijainti selviää mm. Paikkatietoikkunasta <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>, jossa on omana tasonaan myös valtion maiden kohteet.

Ohjeita hakemuksen tekoon

Haettaessa lupaa tai suostumusta suojelualueen käyttöön kannattaa koettaa tunnistaa suojelualueen keskeisiä suojeluarvoja ja pohtia keinoja mahdollisten haitallisten vaikutusten vähentämiseksi. Näitä on hyvä tuoda esille jo hakemuksessa, esim. rajaamalla herkkiä luonto- ja kulttuuriperintökohteita pois suunnitellusta kilpailualueesta. Suojelualueen sijainti ja rooli kilpailun toteutuksessa vaikuttaa myös alueeseen kohdistuvaan häiriöön ja kulutukseen. Hakuvaiheessa onkin syytä tuoda esille, mikäli alueelle ohjataan vain osa radoista ja osallistujamäärästä. Suojelualueen sijoittuminen etäämmälle kilpailukeskuksesta tarkoittaa yleensä myös vähäisempää häiriötä. Hakemus voidaan tehdä vapaamuotoisena. Siinä olisi hyvä kuvata kilpailualue toimintoineen sekä alustavat ratasuunnitelmat.

Huomionarvoiset luonto- ja kulttuuriperintökohteet ratasuunnittelussa ja viestinnässä

Ratasuunnittelussa herkäät luontokohteet voidaan huomioida ratojen linjauksilla ja rastien sijoittelulla. Luontokohteita voidaan kiertää tai ohjata herkille alueille vähemmän suunnistajia. Reitinvalintavaihtoehdoissa voidaan ottaa huomioon kallioiden kapeikot ja muut kulutukselle herkäät kohteet. Maaston kulumista voidaan vähentää esimerkiksi sijoittamalla rasteja mahdollisimman kestäville ja kovapohjaisille maapohjille, erityisesti osallistujamääriltään suurissa kilpailuissa. Luonnontilaisia puroja ja noroja voidaan suojata väliaikaisilla rakenteilla, kuten ylityspaikoilla. Pienialaisia herkkiä kohteita ja lajiesiintymiä sekä kulttuuriperintökohteita, kuten pyyntikuoppia tai

tervahautoja, voidaan rajata nauhoituksella kielletyiksi alueiksi.

Ratasuunnittelussa kannattaa hyödyntää alueen luontoselvityksiä ja kartan maastotietoja. Yleisesti saatavilla olevat paikkatietoaineistot tarjoavat suunnitteluun tärkeää tietoa. Linnustollisesti arvokkailla alueilla tapahtumat tulisi ajoittaa pesimäkauden ulkopuolelle eli loppukesään ja syksyyn. Yhteistyö maanomistajien kanssa on tärkeää. Heillä on usein paras kokemus ja paikallistietämys esim. metsänhoidosta, taimikoista ja riista-alueista. Myös luontoasiantuntijoita kannattaa konsultoida. Luonto- ja lintujärjestöt voivat tarvittaessa antaa tukea ja neuvoja.

Kun suojelualueilla toimitaan, luontoarvojen huomioimista on hyvä korostaa myös viestinnässä, kuten kilpailuohjeissa ja muussa ennakotiedossa. Koska suojelualueilla on usein muutakin virkistyskäyttöä, on tärkeää muistuttaa osallistujia retkeilijöiden ja alueen muiden käyttäjien huomioon ottamisesta esimerkiksi poluilla vauhdikkaasti edettäessä.

Dokumentin laatimisesta on vastannut Suomen Suunnistusliiton ympäristöryhmä syksyllä 2025.

Liite 1

Lisätietoa aihealueesta:

LUONNONSUOJELUALUEET

- Luonnonsuojelualueet: <https://ym.fi/luonnonsuojelualueet>
- Suojelualueet valtion mailla ja vesillä: <https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/suojelualueet/>
- Erämaa-alueet: <https://www.metsa.fi/maat-ja-vedet/suojelualueet/eramaa-alueet/>
- Natura-alueet: <https://ym.fi/natura-2000-verkosto>

LAJIEN JA LUONTOTYYPPIEN SUOJELU

- Lajien ja luontotyyppien suojelu: <https://ym.fi/lajien-ja-luontotyyppien-suojelu>
- Uhanalaiset lajit: <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/lajien-monimuotoisuus>
- Suojellut luontotyypit: <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/luontotyyppien-monimuotoisuus/luonnonsuojelulain-luontotyypit>

MUINAISMUISTOT

- Kulttuuriperinnön suojelu: <https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologisen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-suojelu>
- Muinaismuistot kartalla: <https://muinaismuistot.info/>

POHJAVESIALUEET

- Pohjavesialueet: <https://www.vesi.fi/vesitieto/pohjavesialueet/>